

Onderwerp

Vervolgstappen akkervogels Flevoland

mededeling:

Op 13 september 2022 is Provinciale Staten door het college van Gedeputeerde staten geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen met betrekking tot akkervogels in Flevoland (# 2930144). Zonder nuancering geformuleerd laat de trend zien dat de aantallen akker- en weidevogels nog steeds afnemen ondanks de inzet die gepleegd wordt. In de mededeling zijn een aantal vervolgstappen benoemd en is gemeld dat de opgehaalde kennis samen wordt gebracht in een advies.

Inmiddels hebben de diverse partijen, betrokken bij het beheer en bescherming van de akkervogels (Flevolands Agrarisch Collectief, LTO, Kenniscentrum akkervogels en Landschapsbeheer Flevoland) samen met de provincie om tafel gezeten. Met het gezamenlijk advies dat opgesteld is (# 3049121), willen partijen in de komende periode actief aan de slag gaan met een actieplan Akkervogels Flevoland.

Voor de korte termijn stelt de provincie vanuit het actieplan Biodiversiteit een bedrag van € 50.000,- beschikbaar om het actieplan op te stellen. De middelen kunnen o.a. gebruikt worden voor het aanstellen van een onafhankelijk regisseur.

Voor de uitvoering van het actieplan per 2024 zijn substantieel aanvullende middelen nodig over de periode tot en met 2027. Voor de benodigde middelen wordt gekeken of deze middelen via het Provinciale Programma Landelijke Gebied (PPLG) opgevoerd en meegenomen kunnen worden. Het onderwerp akkervogels past prima binnen de doelstelling van het Nationaal programma. (www.flevoland.nl/Dossier/Detail/Transitie-Landelijk-Gebied)

Graag verwijst het college verder naar het advies dat is bijgevoegd bij deze mededeling.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Advies akkervogels in Flevoland	3049121	

Registratienummer

3073965

Datum

21 februari 2023

Afdeling/Bureau

SENB

*Openbaarheid***Openbaar***Portefeuillehouder***Hofstra, H.J.**

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

ADVIES “KOMEN TOT EEN ACTIEPLAN AKKERVogELS FLEVOLAND”

(8 februari 2023, Flevolands Agrarisch Collectief, LTO, Kenniscentrum akkervogels en Landschapsbeheer Flevoland en provincie Flevoland)

Het Droombeeld:

Vanuit het hoge hemelblauw klinkt een opgewekt liedje. Een veldleeuwerik! Even verderop fladdert een gele kwikstaart. Aan het eind van de kavel duikt een kiekendief op. Er is veel activiteit en volop beweging aan akkervogels te zien. In het gebied zijn veel maatregelen genomen voor de akkervogels, maatregelen op het akkerland maar ook in de omgeving langs oevers en wegbermen. Vrijwilligers tellen de akkervogels. Een fietser stopt om even beter te kijken en er wordt een praatje gemaakt met de boer die bezig is op zijn land. Al snel gaat het over de akkervogels en hoe goed het daar nu mee gaat.

Dat was in 2022 nog wel anders! Inzet en samenwerking loont!

Inleiding

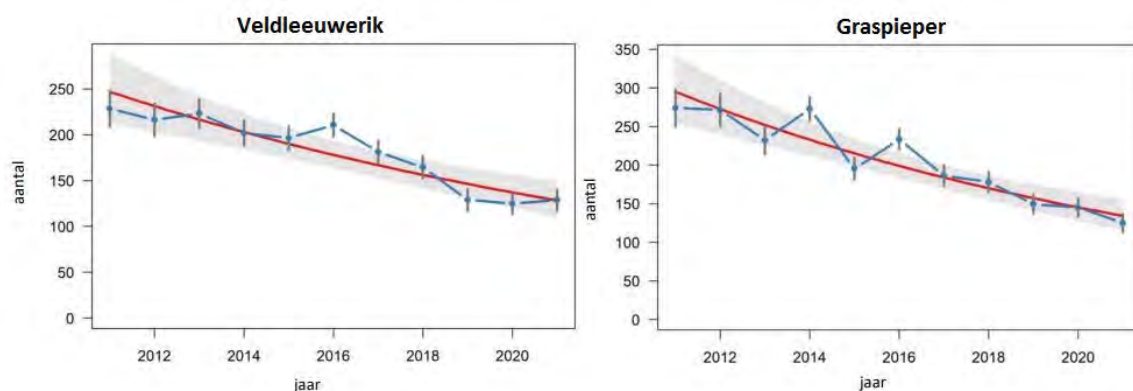
Op 13 september is Provinciale Staten door het college van Gedeputeerde staten geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen met betrekking tot akkervogels in Flevoland. Zonder nuancering geformuleerd laat de trend zien dat de aantallen akker- en weidevogels nog steeds afnemen ondanks de inzet die gepleegd wordt.

In de mededeling zijn een aantal vervolgstappen benoemd en is gemeld dat de opgehaalde kennis samen wordt gebracht in een advies hoe de provincie de komende jaren verder vorm en inhoud wilt geven aan het beheer en bescherming van de akkervogels. Het voorstel is om dit advies te gebruiken als bouwsteen richting de coalitiebesprekingen komend voorjaar.

Inmiddels hebben de diverse partijen, betrokken bij de beheer en bescherming van de akkervogels (Flevolands Agrarisch Collectief, LTO, Kenniscentrum akkervogels en Landschapsbeheer Flevoland) samen met de provincie om tafel gezeten en heeft het gesprek plaats gevonden over vervolgstappen.

Dit gezamenlijk advies van de partijen is gericht op het in de volgende college periode actief aan de slag te gaan met een actieplan Akkervogels Flevoland. Hieronder wordt daar nader op ingegaan.

Urgentie

Tabel 1: Aantal waargenomen Veldleeuweriken en Graspiepers over de afgelopen 10 jaar. In 2021 kent de Veldleeuwerik populatie nog 60% van haar omvang in 2011, de Graspieper populatie is in 10 jaar gehalveerd.

De trends in Flevoland laten zien dat de akkervogels sterk afnemen. Hier spreekt urgentie uit en laat zien dat er aanvullende stappen gezet moeten worden voor de akkervogels in Flevoland. De akkervogels zijn afhankelijk van de landbouwgebieden, met alleen natuurterreinen redden deze

soorten zich niet. Met het opstellen en uitvoeren van een actieplan Akkervogels wordt daar op ingezet.

Met een actieplan akkervogels wordt daarbij niet alleen ingezet op de akkervogels, maar wordt de biodiversiteit in het landelijk gebied ook breder versterkt. Ook andere soorten, zoals vogels van de dooradering (bv Kneu, Zomertortel), en flora en insecten kunnen meeliften.

De meerwaarde van een actieplan

Akkervogels nemen al jaren in aantal af in heel Nederland (bron: Sovon); in het huidige landbouwsysteem is voor akkervogels onvoldoende voedsel en bescherming te vinden om voldoende nakomelingen te reproduceren. Ook in Flevoland blijkt uit het Meetnet Agrarisch Soorten (MAS) telling dat het beleid binnen de beheer clusters Agrarisch Natuurbeheer (ANLb) niet tot een toename van akkervogels leidt. Hoewel binnen clusters wél meer akkervogels aangetroffen worden dan hierbuiten, nemen de aantallen binnen de clusters net als daarbuiten af.

De volgende vragen komen op:

- Wat kunnen we in de Provincie Flevoland doen om het tij te keren en de huidige populatie akkervogels te behouden en weer laten toenemen, aanvullend op het huidige Agrarisch Natuurbeheer?
- Hoe ziet het ideale landschap van de doelsoorten er uit?
- Welke middelen zijn effectief om dit landschap te realiseren?
- Hoe worden deze middelen ingepast in de bedrijfsvoering van een agrariër?
- Hoe draagt het Agrarisch Natuurbeheer optimaal bij aan dit landschap?

Het Agrarisch Natuurbeheer (ANLb) is echter maar één van de pijlers die de akkervogels verder kunnen helpen. Het ANLb budget wordt vastgesteld op basis van beschikbare EU financiering. Hiermee kunnen kerngebieden voor akkervogels gerealiseerd worden. Het agrarisch areaal dat hiermee beheerd kan worden zal echter niet voldoende zijn om duurzame akkervogelpopulaties in stand te houden. Ook buiten deze clusters is geschikt leefgebied nodig. Een algehele verduurzaming van de landbouw zal waarschijnlijk nodig zijn om agrarische biodiversiteit in stand te houden. Binnen het GLB-NSP worden in de conditionaliteiten en ecoregelingen ook aanvullende wijzen geboden om deze verduurzaming te bewerkstelligen.

Het landbouwakkoord en het Nationaal Programma Landelijk Gebied kunnen ook veel bijdragen aan behoud van akkervogels. Om middelen hieruit effectief in te kunnen zetten zullen een kader en specifieke kennis van het Flevolandse landschap en randvoorwaarden voor de Flevolandse akkervogels bekend moeten zijn. Zonder de concrete knelpunten in beeld te hebben kunnen middelen niet effectief weggezet worden. Hier kan een actieplan Akkervogels voor dienen.

Een actieplan onderschrijft dat de overheid haar verantwoordelijkheid voor de biodiversiteit in het landelijk gebied serieus neemt. Door de inhoudelijke gebiedspartijen te vragen dit actieplan te formuleren wordt veel draagvlak gecreëerd bij zowel de agrarische sector als ecologische kennis partijen. Met dit brede draagvlak is het mogelijk om gebiedsgericht middelen van overheid, bedrijfsleven en derden in te zetten voor akkervogels.

Doelstelling

Het hoofddoel van het actieplan is de achteruitgang van akkervogel populaties in Flevoland te stoppen en om te zetten in een positieve trend. Als afgeleide doel om de hierboven opgenomen vragen uit te werken om daarmee een kader te hebben voor toekomstige investeringen.

Onder de akkervogels in Flevoland worden beleidsmatig 4 doelsoorten geschaard;

- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele kwikstaart en
- Grauwe kiekendief

Het actieplan moet in eerste instantie op deze soorten gericht zijn. De verwachting is echter wel dat andere vogels ook mee profiteren. Het is verstandig om in te zetten op provincie breed beleid,

waarbij wel de ruimte is om combinaties van maatregelen die voor de akkervogels een meerwaarde bieden gebiedsgericht in te kunnen zetten. Consolideren van de populatie is het eerste doel, gevolgd door uitbreiding.

Richting een oplossing

Projecten die bodem- en watermaatregelen vereisen kunnen met meerwaarde voor akkervogels worden uitgevoerd of voorzien van een duurzaam verdienmodel. Er liggen ook kansen bij het versterken van verbindingen tussen landbouwgebied, natuurgebied en openbare ruimte, door zachtere overgangen.

Herstel van biodiversiteit in het landelijk gebied vraagt een om een bredere blik en maatregelen die verder gaan dan alleen de aantalsontwikkeling van akkervogels. Uit een evaluatie van het Groningse kerngebiedenbeleid blijkt dat veel akkervogels sterker reageren op (elementen van) het landschap als geheel dan op losse beheermaatregelen. Dat betekent dat het accent in beleid en praktijk moet worden verlegd van beheereenheden op akkerland naar landschappen. Veel soorten hebben een sterkere relatie met het landschap als zodanig (typen gewassen, groot- of kleinschaligheid, aanwezigheid van wegen, bomen, waterlopen etc.) dan met specifieke beheermaatregelen. Door verschillende maatregelen in een gebied kunnen deze elkaar versterken en ontstaan meer kansen voor akkervogels qua rust- en foerageergebied. De variaties in soortenspectrum en trends betekenen dat er maatwerk geleverd moet worden, waarbij doelen en aanpak gebiedsgericht kunnen worden gedifferentieerd – factoren die voor de ene soort gunstig zijn, kunnen voor de andere juist belemmerend werken. Hierbij wordt het belang van de samenwerking van alle betrokken partijen steeds duidelijker. Een pakket aan maatregelen op verschillende niveaus en clustering van maatregelen in bepaalde gebieden is waarschijnlijk nodig om resultaat te boeken.

Een actieplan biedt kansen voor particulieren, bedrijven en overheden om keuzes te maken ten behoeve van akkervogels. Geschikte akkervogelgebieden kunnen worden versterkt door natuurvriendelijk beheer van sloten, bermen, oevers en dijken in de omgeving. Beleving van akkervogels is van belang om een groter draagvlak te ontwikkelen en uiteindelijk meer maatregelen te kunnen nemen.

Daarnaast biedt een actieplan de boer kansen om andere keuzes te maken binnen zijn bedrijfsvoering en/of op het boerenerf. Waar veel boeren open staan om meer te doen voor akkervogels en biodiversiteit is dit vaak slecht in te passen in het bedrijf. De boer ziet de transitie waar de landbouw zich in bevindt. Wanneer partijen met zowel kennis van agrarische bedrijfsvoering en vogels van het agrarisch gebied samen een actieplan formuleren, kunnen concrete belemmeringen weggenomen worden en stappen voor akkervogels in Flevoland worden gezet. Hier is ook een relatie te leggen met het Provinciaal programma Landelijk Gebied waar aan gewerkt wordt en de uitnodiging die bij het gebied wordt neergelegd.

Stappenplan

Een stappenplan zoals in het Actieplan Akkervogels Flevoland opgenomen kan worden, kan er als volgt uit komen te zien:

- Identificeer allereerst de kenmerkende soorten akkervogels voor Flevoland. Welke soorten horen bij het Flevolands agrarische landschap? Voor welke soorten bestaat er eventueel een nationale of internationale verplichting?
- Geef een update over het voorkomen en de trends van akkervogels in Flevoland. Hoe staan ze er voor en in hoeverre is de huidige beschermingsaanpak effectief? Wat werkt wel, wat werkt niet.
- Welke ruimtelijk-ecologische aspecten hebben Flevolandse akkervogels nodig? Hoe ziet een ideaal Flevoland voor de akkervogels er uit?
- Welke mogelijke bedreigingen en knelpunten zijn er voor akkervogels in Flevoland? Welke acties en maatregelen zijn nodig om deze bedreigingen en knelpunten aan te pakken. Wat zijn mogelijke oplossingen?
- Formuleer een zo concreet mogelijk door alle partijen gedragen doel. Waar willen we naar toe, wat is de stip op de horizon?

- Formuleer een programma met concrete acties en oplossingen om tot het doel te komen. Dit programma moet voldoende ambitieus zijn (doelen halen), maar ook realistisch (uitvoerbaar).
- De concrete acties kunnen in verschillende delen van Flevoland verschillend zijn. Een programma kan opgedeeld worden in verschillende regio's.
- Formuleer een kennisagenda; wat moet onderzocht worden om het doel van het actieplan te realiseren.
- Bijbehorende begroting voor uitvoer van het actieplan. Welke middelen zijn nodig om de geformuleerde stappen te realiseren?

Proces

Voorgesteld wordt dat de betrokken partijen (Flevolands Agrarisch Collectief, LTO Noord, Kenniscentrum Akkervogels, Landschapsbeheer Flevoland) in de volgende coalitieperiode komen tot het opstellen en uitvoeren van een Actieplan akkervogels Flevoland. Beoogd wordt dit actieplan in 2024 vast te stellen.

De betrokken partijen kunnen afhankelijk van het onderwerp aangevuld worden met andere partijen die actief zijn in het landelijk gebied (Bijvoorbeeld het Waterschap en Terreinbeherende organisaties) of partijen die betrokken zijn bij de bescherming van akkervogels (Bijvoorbeeld SOVON of Vogelbescherming).

De provincie wordt daarbij gevraagd dit proces financieel te faciliteren en te ondersteunen. Een werkwijze kan zijn dat de betrokken partijen samen met een onafhankelijke regisseur aan de slag gaan. Via deze werkwijze is het Actieplan Akkervogels Groningen met succes tot stand gekomen.

Financiële middelen

Met het opstellen en uitvoeren van een actieplan zijn financiële middelen gemoeid. De provincie wordt gevraagd daarvoor middelen op te nemen en te reserveren.

Voor de korte termijn wordt een bedrag van € 50.000,- gevraagd om het actieplan op te stellen. De middelen kunnen o.a. gebruikt worden voor het aanstellen van een onafhankelijk regisseur. Maar kunnen ook ingezet worden voor vraagstukken die bij het opstellen van het actieplan naar voren komen.

Voor de lange termijn en de verder uitvoering van het actieplan vanaf 2024 wordt gevraagd voldoende middelen op te nemen binnen het programma Landelijk Gebied (NPLG). Kijkend naar het actieplan zoals dat in Groningen heeft gelopen, dan denken de partijen aan een bedrag van 4 tot 8 miljoen over de periode t/m 2027.